

Bona tarda a tothom. En primer lloc, voldria donar les gràcies al Gremi de Llibreters per haver pensat en mi per fer el pregó d'una edició tan especial com aquesta. Quaranta anys és un aniversari important, i quatre dècades de perseverança i esforç per organitzar una fira dedicada a la literatura són tota una proesa. Fa quaranta anys jo no havia nascut, però en canvi sí que s'havien escrit bona part dels llibres que configuren la meva memòria emocional més tendra i que vertebraven l'imaginari de ficció amb què vaig créixer com a persona i com a esborry d'escriptora.

Vaig reflexionar bastant sobre quin enfocament li hauria de donar a aquest pregó. En alguns missatges s'ha posat l'èmfasi en el fet que, en efecte, jo encara no els tenc, els quaranta anys, i tanmateix em semblava narcisista posar-me a mi al centre, sent jo tan poc central en un acte que transcendeix qualsevol mèrit individual i que s'erigeix alhora com la causa i l'efecte que algunes persones volguéssim provar d'escriure històries fins i tot quan encara érem petites.

És per això que, finalment, vaig concloure que el millor que segurament podia fer era atorgar tot el pes del pregó al llibre, l'autèntic protagonista d'aquesta celebració, i a totes les vides que un llibre té temps de viure i d'anhelar al llarg de quaranta anys. El pregó, per tant, s'estructura finalment com una petita faula. Amb el vostre permís, és aquesta:

Hi havia una vegada un llibre que se sentia vell. Havia sortit d'impremta quaranta anys enrere; l'any que, en algun racó de la ficció cinematogràfica, un replicant afirmava haver vist coses que els altres no creurien. Aleshores el llibre encara no n'havia vist massa, de coses: havia arribat a les llibreries amb l'esperit alegre, arrogant, ingenu, de les novetats editorials que se sentien especials i úniques, i que al cap d'uns minuts es veien atapeïdes, llom contra llom, coberta contra contracoberta, entre d'altres

volums que un dia també havien flirtejat amb un aterratge transcendent a les prestatgeries i a les llistes dels més venuts.

Quaranta anys enrere, el llibre havia tengut una vida digna. Havia estat un venut i s'havia deixat comprar amb un delit semblant al que li provocaven les mans joves, velles, masculines i femenines que l'empraven per passar pàgina. Alguns moviments bruscos li havien deixat marca, a vegades ferida, però les esquinçades eren per al llibre la demostració feaent que la seva empremta havia estat rellevant, no només sobre el paper, sinó també molt més enllà, és a dir, al lloc on les paraules perdien la tinta i s'incrustaven dins les biblioteques emocionals de les persones, sempre tan caòtiques.

El llibre havia estat ràpidament reeditat i fins i tot l'havien traduït a una altra llengua. I si bé valorava l'indici de perdurabilitat que era inherent a aquestes noves versions d'ell mateix, el llibre contemplava amb cert recel l'estranger que repetia el seu mateix discurs en una llengua forana, i es lliurava igualment a la contemplació més o menys digna, més o menys irritada, de la reimpressió jove, fresca, amb olor de llibre nou, i amb unes ínfules de pseudograndesa emfatitzades per una faixa que duia un dos i una frase tan laudatòria com totes les frases a les quals caldria no fer massa cas.

Quaranta anys enrere, al cap d'un parell de mesos d'aparèixer per primera vegada, el llibre havia passat als prestatges convencionals quan la novetat havia quedat obsoleta, engolida entre l'aparició bulímica d'alternatives tan bones o tan mediocres com ell mateix. Les novetats tenien la virtut de ser les darreres, però. Eren tot el que ell havia estat una vegada; cel·lulosa i imaginació: els materials, juntament amb el cel·luloide, amb què realment es fabricaven els somnis.

Quatre dècades bastaven per flirtejar amb moltes vides diferents. I si la ficció li havia ensenyat alguna cosa, al llibre, és que el desig era patrimoni dels creadors i la insatisfacció, el darrer refugi dels resignats. El llibre sabia que els recorreguts que projectava eren excloents entre si: no era possible ser el llibre impolut i el subratllat; l'exemplar comercial i la lectura minoritària; l'obra preferida de les persones exemplars i, al mateix temps, la tria de les ànimes vulgars. O potser sí que ho era, de possible. Què en podia saber, ell, fa ja, o fa només, quaranta anys si fa no fa.

I per si la trajectòria polièdrica no era possible, el llibre es conhortava amb la hipòtesi d'un futur prou digne, prou estimulant, prou literari, en definitiva. Podria perfectament acabar els seus dies en una llibreria de segona mà; o engrossir la tria literària, ben ordenada en caixes, que una persona lletraferida deixaria a algú altre en herència; o fins i tot omplir les estovalles brutes de pols que s'estendrien al llarg d'un carrer peatonal de llibres oblidats o oblidables a un euro; cinquanta cèntims si se'n compraven dos.

Al cap d'uns anys de ser al món, el llibre, com aquell replicant, sí que havia començat a veure coses que els altres no creurien; coses que ell mateix hauria posat en dubte, escèptic, si algú hagués gosat insinuar-les. El llibre havia vist companys que, acostumats a una vida de realisme màgic, havien acabat al fons d'un contenidor blau, com qui presencia la broma definitiva; un final surrealista i macabre després d'un principi, un nus i un desenllaç que apuntaven més alt.

Altes eren també les probabilitats d'abandonament d'alguns amics *best-sellers* que, en plena depressió post-embriagament, s'havien trobat que la fama havia estat efímera i que el buit, el no-res, la irrellevància, serien en canvi eterns i inesborrables i serien per sempre, com tota escriptura concebuda des d'un

anhel d'eternitat, d'inesborrabilitat, en definitiva, de transcendència..

Quaranta anys enrere, el llibre també havia aterrat a les paradetes de llibres d'una fira que acabava de néixer, i que anys més tard acolliria encara el llibre com qui se sent en deute amb els primers convidats literats que van omplir de contingut i de lletres l'any u, el primer any de quaranta anys que el llibre i la fira celebrarien plegats amb algunes interferències que havien arribat a l'esclat d'excepcionalitat dos anys enrere, només dos anys enrere, ells que ja en duïen quaranta.

Dos anys enrere, doncs, el llibre havia vist que el seu món trontollava com un accent mal posat. Els dos darrers anys se li havien fet llargs, molt llargs: dos anys resumibles en una parrafada feixuga i indigesta que el llibre havia mirat de llegir en diagonal sense aconseguir-ho. El llibre, tan avesat al contacte físic de la pàgina i la pell, havia notat el tacte asèptic d'una mà enguantada i gairebé havia aconseguit acostumar-s'hi, mentre que fins al darrer moment li havia fet angúnia notar aquella empremta humida, alcoholitzada, del dit acabat de desinfectar amb un raig de gel.

Dos anys enrere, el llibre havia percebut un interès creixent en ell durant les estones mortes: juntament amb els seus companys, s'havia dedicat de manera entusiasta a omplir buits horaris i a dotar de contingut, és a dir de ficció, uns espais emocionals tan corpresos per la realitat que es feia difícil aspirar a prescindir de la mentida.

Fins i tot quan la fira que va néixer al mateix temps que ell, la seva fira bessona, s'havia hagut de cancel·lar per mor de les inclemències pandèmiques, el llibre s'havia fet seva la voluntat d'esdevenir un element emocional imprescindible; un refugi necessari per a les persones que, obligades a quedar a casa,

cercaven en el llibre altres històries, altres sensacions, altres realitats que no superassin la que s'estava vivint, sinó tot el contrari: fer la realitat tolerable quan el món no es tornava gens senzill (perdó per la falca publicitària).

El llibre havia estat devorat per persones amb ulls i sense boca; elements homínids annexats a un tros de tela quirúrgica que subratllava la mirada i que recobria els somriures i les ganyotes de pena, d'angúnia, de por. El llibre va adquirir certa inseguretat durant aquesta època, i és que era mal de dir l'efecte que la seva prosa provocava en els cors i els caps aliens si cap indicatiu expressiu no ho aclaria així com cal, és a dir bé, sense mascaretes ni similars. Les mascaretes, per sort, havien cedit protagonisme a certa normalitat alliberadora a uns nivells exterior i íntim, per bé que el món tenia uns plans poc esperançadors per a una societat àvida d'històries que comencessin amb bon peu i que fins i tot acabessin bé.

Molt lluny, en un territori que la bona ficció hauria destinat als personatges secundaris que gairebé no interferien en la trama principal, el llibre va saber que hi havia una guerra com les que tants companys clàssics i contemporanis havien retratat de totes les maneres i amb tot luxe de detalls, sang i morts. El llibre va sentir la notícia que alguns volums més valents que ell havien gosat creuar fronteres i ser al camp de batalla sota risc que una bomba o un tret els foradés el ventre de paper, l'ànima lletraferida. No eren pocs, tampoc, els llibres que havien esdevingut el conhort de refugiats, de víctimes d'un conflicte tan incomprendible com les males novel·les que es venien bé.

El llibre se sentia culpable, en pensar tot això: ell que s'havia quedat a casa; ell que fins i tot aniria, per primera vegada en dos anys, a una Fira del Llibre prou normal mentre a una altra banda l'escenari era tan boig, tan surrealista, que com a trama hauria resultat gairebé inversemblant: trama dolenta de novel·la barata

de souvenir decadent d'estació obsoleta. El llibre, però, a vegades també se sentia un supervivent. Un estrany sentiment d'orgull l'envaïa algunes vegades i li apuntava directament a la vanitat, situada a la pàgina dotze, paràgraf tercer, línia vint-i-quatre, al costat de l'orgull fràgil.

El llibre sabia que havia estat concebut en una llengua que feia bategar totes les seves pàgines amb l'expertesa de les llengües i els personatges que s'estimen malgrat els desafiaments i els obstacles. Nascut i imprès en català, el llibre se sabia a l'abast de lectors i lectores que havien après a créixer, a estimar, a plorar, a sentir, a pensar, a xerrar i a llegir en el seu mateix idioma, en la llengua pròpia i materna que era d'ells i que era també la del llibre i, de fet, la dels seus pares. El llibre, sense haver de confessar-ho mai en veu alta, es recreava en la seva batalla contra antagonistes subtils i rebuscats que tractaven de menystenir-lo, de ferir-lo, de tornar-lo feble i vulnerable, lletra a lletra, llengua a llengua.

A vegades, quan el llibre se sentia trist, es preguntava per què algú voldria tornar-lo petit, petit petit, petit com les dignitats petites que acompanyaven les inseguretats grans i les lluites absurdes. El llibre era un supervivent perquè se sabia fort i feble, no debades contenia pronoms que es definien en tots dos sentits.

A vegades, sense que ningú hagués de culpar-lo per això i sense que ell hagués de buscar-ne tampoc, de culpables, el llibre se sentia vell: en dies crítics, els diacrítics que un dia foren vigents li recordaven el seu pas per una època que quedava enrere, relegada al fons d'una biblioteca de canvis, adaptacions i flexibilitats lingüístiques dins la qual el llibre esdevenia antiquat, paradigma d'obsolescència que alguns lectors i lectores sempre s'entestarien a reivindicar des de la nostàlgia envers les èpoques i els diacrítics que no s'han viscut. No debades, de tantes coses ja

en feia quaranta anys. Quaranta anys de la fira, quaranta anys del llibre, fins i tot quaranta anys d'aquell replicant que, en algun racó de la ficció cinematogràfica, afirmava haver vist coses que els altres no creurien.

I si bé quaranta anys enrere el llibre no hauria gosat fer-la, tal afirmació, quaranta anys després s'atreuria a alinear-se amb el replicant fictici i gosaria afirmar que ell també havia vist coses que els altres no creurien. Algunes d'aquestes coses ja es podien llegir a pàgines alienes i d'altres estaven a les portes d'inspirar un imminent full en blanc. Però cap d'elles desapareixeria com llàgrimes en la pluja, que diria el replicant. Al cap i a la fi, la tinta i el paper podrien desaparèixer. Però les paraules eren i serien per sempre. Ho havia dit el llibre. Un llibre que se sentia vell però que sobretot se sentia gran. Perquè ho era. Era gran. Com la Fira del Llibre. Molts d'anys, moltes gràcies i bona fira.